
TEACHER IN QUALITY SCHOOL - CHALLENGES AND PERSPECTIVES

Tamara Stojanović-Dorđević

Faculty of Philology and Arts Kragujevac, University of Kragujevac, tasicakg@yahoo.com

Vojislav Ilić

Faculty of Arts, Zvečan-Kosovska Mirovica, University of Priština,
Faculty of Philology and Arts Kragujevac, University of Kragujevac, vilicdva@gmail.com

Andrijana Šiki-Erski

Teacher Education Faculty, Belgrade, University of Belgrade, andrijana.siki@gmail.com

Abstract: The authors discuss the characteristics, roles and possibilities of teachers in a quality school. In pedagogical literature at the beginning of the 1980s with the concept of school, the term qualitative schools began to be used, which can be defined as organizational, intellectual, social and emotional, cognitive-affective teaching interactive creative communication between teachers and pupils, students among themselves, as well as teachers and parents, who have pluralistic and alternative didactic, logical and methodical articulation, their purpose, motive motives and goals.

The role of teachers in a quality school is the role of a professional. He, therefore, as a professional, besides knowing his job, can do the same in the best way. In order for a teacher to become a professor, he must acquire quality education and give education upgraded with continuous professional development.

One of the most important roles of teachers in a qualitative school is creating conditions for successful work, talking with students, respecting their proposals, developing a pleasant atmosphere in the classroom in which students want to work. Instead of coercion, he favors conscious discipline. A teacher in a quality school can successfully achieve his educational and educational role if he has a formed pedagogical opinion and pedagogical culture.

The teacher's role in a quality school is the role of a professional. He, therefore, as a professional, besides knowing his job, can do the same in the best way. In order for a teacher to become a professional he must acquire quality education and build that education with continuous quality professional development. High-quality professional development of teachers increases the pedagogical skills of teachers, encourages its creative potentials, creativity and aspirations for further professional self-improvement.

A teacher in a quality school should be fully qualified to work in a team, to teach children to live together with other cultures, to be a partner, to possess the sense and communication skills, to actively participate in the changes, to help the participatory development of the pupil personality, to have professional autonomy and to maximize the autonomy of his students in the process of education. During the working life the teacher should be systematically improved in order to always be at the level of contemporary professional tasks, to accept and apply new information and education technology and to be successful in the profession to ensure the success of his students.

A teacher in a quality school should behave and act in accordance with the standards of the pedagogical profession, whereby he/she should perform his/her role in a flexible manner. This implies that in situations where it is not prescribed how to act, a teacher should always find solutions that will be in line with professional standards and pedagogical ethics.

Keywords: teacher, quality school, educational work, pedagogical thinking, pedagogical culture.

НАСТАВНИК У КВАЛИТЕТНОЈ ШКОЛИ - ИЗАЗОВИ И ПЕРСПЕКТИВЕ

Тамара Стојановић-Ђорђевић

Филолошко-уметнички факултет Крагујевац, Универзитет у Крагујевцу,
Крагујевац – Република Србија, tasicakg@yahoo.com

Војислав Илић

Факултет уметности, Звечан-Косовска Митровица, Универзитет у Приштини
Филолошко-уметнички факултет Крагујевац, Универзитет у Крагујевцу,
Крагујевац – Република Србија, vilicdva@gmail.com

Андријана Шикл-ЕрскиУчитељски факултет у Београду, Универзитет у Београду,
Београд – Република Србија, andrijana.sikl@gmail.com

Апстракт: Аутори у раду разматрају особине, улоге и могућности наставника у квалитетној школи. У педагошкој литератури почетком 80-тих година прошлог века уз појам школа, почиње да се користи термин квалитетна школа, која се може дефинисати као организацијска, интелектуална, социјална и емоционална, когнитивно-афективна наставна интерактивна стваралачка комуникација између наставника и ученика, ученика међусобно, као и наставника и родитеља, која има плуралистичку и алтернативну дидактичку, логичку и методичку артикулацију, своју сврху, покретачке мотиве и циљеве.

Улога наставника у квалитетној школи је улога професионалаца, он, дакле, као професионалац, осим што зна свој посао, уме и да обави исти на најбољи начин. Да би наставник постао професионалац он мора стећи квалитетно образовање и дато образовање надограђује континуираним стручним усавршавањем.

Једна од најбитнијих улога наставника у квалитетној школи јесте стварање услова за успешан рад, разговор са ученицима, уважавање њихових предлога, развијање пријатне климе у одељењу у којој желе да раде ученици и он сам. Уместо присиле, он фаворизује свесну дисциплину. Наставник у квалитетној школи може успешно да оствари своју васпитно-образовну улогу ако поседује формирано педагошко мишљење и педагошку культуру.

Наставникова улога у квалитетној школи, је улога професионалаца. Он, дакле, као професионалац, осим што зна свој посао, уме и да обави исти на најбољи начин. Да би наставник постао професионалац он мора стећи квалитетно образовање и да то образовање надограђује континуираним квалитетним стручним усавршавањем. Квалитетно стручно усавршавање наставника увећава радно-педагошке способности наставника, подстиче његове креативне потенцијале, стваралаштво и тежње ка даљем професионалном самоусавршавању.

Наставник у квалитетној школи треба да буде максимално оспособљен да ради у тиму, да учи децу да живе заједно са другим културама, да буде партнер и да поседује смисао и вештину за комуникацију, да активно учествује у променама, да својом позивитном улогом помаже складном развоју ученикове личности, да има професионалну аутономију и да у максимално могућој мери развија аутономију својих ученика у процесу васпитања и образовања. Током радног века наставник треба да се систематски усавршава како би увек био на нивоу савремених професионалних задатака, да прихвата и примењује нову информациону и образовну технологију и да у професији буде успешан како би осигурао и успех својих ученика.

Наставник у квалитетној школи треба да се понаша и делује у складу са стандардима педагошке професије, при чему своју улогу треба да остварује на флексибилан начин. То подразумева да у ситуацијама у којима није прописано како да поступа, наставник треба увек да нађе решења која ће бити у складу са професионалним стандардима и педагошким етиком.

Кључне речи: наставник, квалитетна школа, васпитно-образовни рад, педагошко мишљење, педагошка култура.

1. УВОД

У педагошкој литератури почетком 60-тих година прошлог века уз појам школа почиње да се користи појам савремена. Тако је настао нови, сложен појам савремена школа. Овим појмом, који се и данас често користи, његови творци су хтели да направе разлику између модерне, квалитетне школе у савременом друштву (друштву друге и треће индустријске револуције) и школе у прошлости коју су означавали као класичну, односно традиционалну школу. Ми смо се у овом раду определили да за школу данас и у будућности користимо појам квалитетна школа, који је у педагошкој литератури настао 80-тих година прошлог века, јер сматрамо да је адекватнији од појма савремена школа.

2. ПОЈАМ И КАРАКТЕРИСТИКЕ КВАЛИТЕТНЕ ШКОЛЕ

Квалитетна школа је израз који је у педагошку науку увео крајем XX века Вилијам Гласер (енг. William Glasser). Програм квалитетне школе се темељи на теорији избора и мотивације, за разлику од традиционалне школе чији се програми темеље на теорији подражаја и реакције која води до шефовања, а оно је узрок готово свих постојећих проблема и у образовању и у индустрији. Сврха квалитетне школе је да промени стање у васпитању и образовању тако да ученици, наставници, родитељи и друштво поверују да оно што се

догађа у школама повећава квалитет њиховог живота. У традиционалној школи је негован модел који је пре свега бо усмерен на развој интелектуалних способности ученика, а у квалитетној школи преовладава модел холистичког приступа који подразумева да ученици уче умом, срцем и телом. (Glasser, 2005)

У квалитетној школи тајна успешног учења ученика је садржана у менталним моделима. Ментални модели су системи уверења, обрасци мишљења, парадигме и низови начела деловања на којима се темеље мисли и осећања ученика. Ментални модел који инспирише наставника на доношење паметне одлуке, на изграђивање и очување достојанства и стварање мотивације ученика је знак изврсног наставника квалитетне школе. (Jensen, 2004)

Квалитетна школа се може дефинисати као организацијска, интелектуална, социјална и емоционална, когнитивно-афективна наставна интерактивна стваралачка комуникација између наставника и ученика, ученика међусобно, као и наставника и родитеља, која има своју плуралистичку и алтернативну дидактичку, логичку и методичку артикулацију, своју сврху, узрочност и последице, покретачке мотиве и циљеве, медије и ресурсе, помоћу којих реализује наставним планом и програмом прописане садржаје у циљу стицања квалитетних знања заснованих на науци и искуству, идентификацији и подстицања способности и развијања ученикове целокупне личности ради постизања индивидуалног стваралачког максимума и задовољавања његових основних потреба. (Stevanović, 2004)

Из наведене дефиниције произлазе следећи структурални елементи квалитетне школе: Организација као комуникација; Интелектуални, социјални, Емоционални квалитети; Афективна насупрот когнитивној настави; Интерактивно учење засновано на стваралаштву; Унутрашња и интерперсонална едукација (самоедуковање ученика, интерперсонални односи наставника, ученика, родитеља); Логичка, дидактичка, методичка артикулација; Телеолошка вредност (сврха, циљ); Узрочно-последична повезаност; Покретачки мотиви и циљеви; Медији и ресурси; Наставни план и програм као званични документ; Развијање ученикове личности; Индивидуални максимум ученика; Стваралаштво ученика; Задовољавање потреба ученика.

Квалитетна школа је, за разлику од традиционалне школе, школа активног усвајања знања, вештина и навика и активног развијања способности ученика. То је школа живота и школа која припрема за живот. У њој није приоритет на запамћивању чињеница и генерализација, на пуком понављању и декламовању лекција. То је, дакле, школа култивисања мисаоних и вољних снага ученика, школа у којој ученик има улогу активног субјекта и школа у којој се васпитавају и образују свестране развијене личности.

Основна функција квалитетне школе је да обезбеди и оствари квалитетан васпитнообразовни рад кроз који ће се остварити свестран и хармоничан развој личности ученика. Квалитетна школа може успешно остварити своје функције (образовна, социјализаторска, васпитна и културна) и задатке ако има квалитетне наставнике, квалитетну организацију, квалитетне наставне садржаје, квалитетну управу (менаџмент), високу материјално техничку опремљеност и ако се васпитно образовни рад у њој одвија високо професионално.

Квалитетна школа постаје значајан и незаменљив чинилац свеукупног интегралног, физичког, интелектуалног, социјалног и моралног развоја ученика, она може да оствари најопштије формулисани циљ васпитања – свестрани и аутентичан развој личности ученика који подразумева: изграђивање погледа на свет који укључује сазнајну, вредносну и делатну компоненту; развој когнитивне сфере личности; развијање и неговање патриотизма; друштвену ангажованост ученика; моралне особине; позитиван однос према раду и радну културу; развијање психофизичких способности ученика; развијање здравствене културе ученика; развијање еколошке културе ученика; развијање правилних односа; културу понашања ученика и правилан однос и коришћење слободног времена.

Квалитетна школа треба да омогући развој следећих способности ученика: индивидуалност; социјализованост; аутентичност; персоналитет; аутономност; адаптабилност; еманципацију; самоодређење; способност за промене; стваралаштво и креативност.

Квалитетна школа и наставници у њој треба да допринесу развоју способности личности ученика, који треба да омогуће ученицима: да изграђују свој животни став и индивидуални начин живота; да разумеју себе и друге; да изаберу оптималан режим интелектуалних, емоционалних и физичких оптерећења; да изграде најадекватније начине реаговања на успехе и неуспехе; да се правилно одреде при избору радне делатности; да успоставе правилну комуникацију са другим људима и својом средином; да се успешније самоорганизују, самоваспитавају, саморазвијају, самореализују и саморехабилитују и да науче и остваре мудрост живљења.

Планирање и програмирање васпитно-образовних активности у квалитетној школи се заснива на принципима научности, реалности, савремености, рационализације, целовитости, селективности и

актуелности. Таквим планирањем и програмирањем се остварује већи степен радне мобилности, организованости, јасноће циљева, мотивисаности, креативности и одговорности ученика, наставника и других сарадника у школи.

Васпитно-образовни рад у квалитетној школи заснива се на индивидуализацији, диференцијацији и самоактуализацији. *Индивидуализација* омогућава ученицима да самостално и критички мисле, пројектују, вежбају и вреднују у поступку усвајања наставних садржаја. *Диференцијација* допушта да се задаци делегирају ученицима у складу са њиховим знањем и способностима, појединачно за сваког ученика. *Самоактуализација* у васпитно-образовном процесу омогућава ученику да реализује властите потенцијале личним настојањима и напорима и да на тај начин изграђује своју личност као независну аутономну и спремну да самостално егзистира кроз живот.

3. УСЛОВИ ЗА РАД У КВАЛИТЕТНОЈ ШКОЛИ

У педагошкој литератури се наводи да је за постојање квалитетне школе неопходно испуњење шест услова:

1. Разредна средина мора бити пријатна и подстицајна. Васпитно образовни рад у школи не може бити квалитетан ако између наставника који подучавају ученике и ученика влада непријатљиво. Потребно је чврсто пријатељство између наставника и ученика, међу ученицима и између наставника и управе школе. Изнад свега, треба да влада поверење, тј. да сви верују да други мисле о њиховој добробити.

2. Од ученика треба тражити да раде искључиво нешто корисно, квалитетан рад је увек и користан. Наставник квалитетне школе прихвата да је његова професионална одговорност да појасни ученицима корисност и сврсисходност онога што се од њих тражи да уче. Оно чему их наставник подучава мора имати неку сврху за ученике: естетску, уметничку, интелектуалну или друштвену.

4. Од ученика се тражи да оцењују и побољшавају свој рад, а квалитет се увек може побољшати. Наставник квалитетне школе треба да се труди да подучи ученике како да оцењују сопствени рад, а после ће то они чинити самостално. Наставник у квалитетној школи не приговара, али даје до знања да се готово све може побољшати. У квалитетној школи мора се истицати првост квалитета над квантитетом.

5. Квалитетан рад увек изазива задовољство, односно угодност иако мали број ученика се осећа угодно у школи. Ученицима годи када успеју да учине нешто квалитетно, а и наставницима и родитељима је драго. Ученицима највише годи кад сами напорним радом учине нешто квалитетно (постигну успех).

6. Квалитетан рад никада није деструктиван. Наставник у квалитетној школи својим ауторитетом треба да увери ученике да му верују да само квалитетним радом могу да се остваре васпитно-образовни задаци. (Glasser, 2005)

4. ТЕМЕЉНИ ПРИНЦИПИ КВАЛИТЕТНЕ ШКОЛЕ

[1] Индивидуализација и диференцијација су нови принципи у васпитно-образовном односно наставном раду квалитетне школе. *Индивидуализација* је педагошки принцип у школи који омогућава ученицима (појединачно) да самостално и критички мисле (анализирају, генерализују, упоређују, синтетизују, закључују, апстрахују и процењују), пројектују, вежбају и вреднују у поступку усвајања наставних садржаја. *Диференцијација* је дидактички принцип у настави којим се проблеми и задаци на којима се ученици ангажују бирају у складу са ученичким знањем, искуством, способностима и нивоима оспособљености сваког појединачног ученика односно групе ученика.

[2] Савремена дидактика, полазећи од наведених принципа наглашава значај наставних метода, поступака и стратегија учења које: ангажују мисаоне процесе ученика; обезбеђују већи степен самосталног интелектуалног рада и омогућују проверавање наученог, повезивање и примену знања из различитих наставних области.

[3] У настави квалитетне школе уместо традиционалних, претежно предавачких метода, користе се: пројектна настава; настава заснована на искуству; настава на више нивоа; проблемска настава; настава путем открића; кибернетска настава; настава на принципу блока часа; програмирана и полупрограмирана настава; егземпларна настава; менторска настава.

[4] Да би васпитно-образовни процес у школи био у функцији оптималног развоја ученика, он мора бити осмишљен и реализован према сваком ученику појединачно, а не према замишљеном просечном или претпостављеном ученику.

[5] Посебна пажња у школи се посвећује обдареним (талентованим) и ученицима који заостају у развоју или имају проблеме и потешкоће у схватању и савладавању наставних садржаја.

[6] Процес индивидуализације васпитно-образовног рада заснива се на добром и celovitom познавању личности ученика (предзнања, склоности, аспирације, овладавање културом интелектуалног рада, социо-економске и друге прилике у породици, здравствени статус). Због тога наставник мора да овлада методама, техникама, принципима дијагностиковања, праћења и вредновања и развоја ученикове личности. Успешна индивидуализација подразумева адекватан избор, комбиновање и примену садржаја, задатака и метода рада који одговарају поједином ученику. (Kvašćev, 1998)

[7] Самоактуализација

[8] У квалитетној школи посебан значај се придаје самоактуализацији у васпитању ученика, јер она представља основу и циљ васпитања ученика. Самоактуализација ученика настаје на хуманистички оријентисаној педагогији која наглашава потребе развоја својства ученикове личности које се појмовно изражавају као: индивидуалност, стваралаштво, креативност, аутентичност, аутономност, социјали-зованост, комуникати-вност, компетентност, кооперативност и самоактуализованост.

[9] Самоактуализација ученика у васпитно-образовном процесу у школи представља реализацију властитих потенцијала коју ученик као субјект у настави постиже личним настојањима и напорима у том процесу. То је, дакле, процес у коме се ученици подстичу, култивишу и оспособљавају од стране наставника, да изразе себе у складу са својим способностима, вредностима, искуством, сензибилитетом и убеђењима. Кроз самоактуализацију ученици уз помоћ наставника у школи изграђују своју личност коју карактеришу независност, аутономност, развијање чврстих пријатељских веза, смисао за шалу на свој рачун, отпорност према спољним притисцима, итд.

[10] Стварање услова за несметану самоактуализацију ученика у школи подразумева стварање повољних психосоцијалних услова (психосоцијалне климе) и креативног амбијента у школи и испољавање индивидуалитета ученика. Психосоцијална клима и креативни амбијент у школи претпостављају односе између ученика и наставника засноване на разумевању, поверењу и сарадњи, ведру атмосферу, смањење ауторитарног понашања наставника и обезбеђивање услова за подстицање слободе, аутономности, стваралаштва, креативност ученика.

[11] Самоактуализација омогућава ученицима да изражавају жеље, да се доказују пред собом и онима до чијег им је мишљења и љубави стало (вршњацима, родитељима). (Јовановић, 2004)

[12] Социјална (интерперсонална) клима

[13] Повољна социјална (интерперсонална) клима у школи омогућава да се педагошки артикулише огромна интелектуална и социоемотивна енергија младих, да се смањују напетости и конфликти у међусобним односима ученика као и ученика и наставника и да се тиме васпитно-образовни процес одвија и одржава на завидној висини..

[14] Основни услови који омогућавају стварање повољне социјалне (интерперсоналне) климе и креативно учешће наставника и ученика у васпитно-образовном процесу су: благонаклони интерперсонални односи, ведра атмосфера, пријатне емоције, осећање пожељности и компетентности. Повољна интерперсонална клима (интерперсонални односи) се може стварати ако се улога наставника и ученика схвати као улога равноправних партнера, сарадника и заједничких стваралаца у процесу васпитања и образовања у квалитетној школи. (Brajša, 2001)

[15] Интерперсонална клима у школи може остварити посредством рефлектирајуће комуникације која се разуме као међусобна комуникација између ученика, ученика и наставника, те наставника међусобно, коју карактеришу: пажљиво слушање саговорника и размишљање о садржини онога што се чује од саговорника, саопштење о свом размишљању.

[16] Рефлектирајућа комуникација између наставника и ученика као услов добре интерперсоналне климе у квалитетној школи постоји ако наставник: Активно слуша своје ученике и размишља о томе шта је чуо; Ученицима саопштава своје размишљање и поштује њихово мишљење; Развија равноправан дијалог и прихвата различитост мишљења без увреда; Позитивно мисли и захтева позитивно мишљење код ученика; Са ученицима метакомуницира, тј. тражи примере (прихватљив) разговор за себе и за ученика; Истовремено испитује ученика и себе; Више описује и појашњава него што тврди и анализира; Ученике не присиљава да мисле као он; Ученике прихвата као своје и радо, онакве какви јесу.

[17]

5. НАСТАВНИК У КВАЛИТЕТНОЈ ШКОЛИ

Школа највидљивије оличење има у наставнику. Наставник је основни чинилац успешности васпитно-образовног рада у квалитетној школи. Његова улога у квалитетној школи битно се мења у односу на ону

улогу коју је имао у традиционалној школи. За разлику од традиционалног приступа одређивања особина личности наставника, у квалитетној школи све више се говори о улози наставника у васпитно-образовном раду, а нарочито у остваривању васпитних задатака.

Наставник у школи мора имати одговарајуће педагошко-психолошко и дидактичкометодолошко образовање и умеће да би успешно остварио педагошки рад (васпитнообразовни рад) и да разуме педагошко-друштвене основе, циљеве и захтеве промена у образовању. Значајан чинилац успешности наставника, као стручњака професионалца који се бави изузетно одговорним и сложеним радом је педагошко-методолошка култура наставника. Наставник у квалитетној школи треба да има следеће особине: Има широко опште образовање и општу културу; Темељно познаје дисциплину коју предаје, али и проблеме науке који се налазе у основи тог наставног предмета; Познаје психолошко-педагошке и методичке основе васпитања; Овладао неопходним педагошким умећима; Изградио потребу и навику перманентног усавршавања.

У познатој студији о ученичким преференцијама различитих особина наставника, Артур Церсаилд (eng. Arthur Gersaild) истиче следеће квалитете односно особине наставникове личности: Људске квалитете: расположење, веселост, природност, друштвеност, добро расположење, смисао за хумор; Квалитете који се односе на став према дисциплини: да је „фер”, праведан, постојан, дисциплинован, непристрасан; Физичке квалитете: физичка привлачност, пријатност, уредност, младолост, добро здравље; Наставничке квалитете: добро познавање струке, помагање ученицима, поступање у интересу ученика, да је занимљив и ентузијаста, да уме да заинтересује ученике, да предаје јасно, прегледно и да наглашава оно што је битно. (Мандић П. et al, 2000)

Наставник у квалитетној школи може успешно да оствари своју васпитно-образовну улогу ако поседује формирано педагошко мишљење и педагошку културу. Педагошко мишљење наставника формира се као његова професионална мисаона способност која омогућава анализирање, упоређивање, вредновање, осмишљавање, повезивање и усавршавање педагошке теорије и праксе, које постаје инструмент, средство успешнијег, квалитетнијег, научно заснованог и креативно-стваралачког осмишљавања, реализовања и евалуирања васпитно-образовног процеса. Савремено педагошко мишљење наставника одликује продор креативних, стваралачких, иновативних педагошких идеја и ставова које се темеље на новим научно доказаним теоријским основама.

Наставника у квалитетној школи карактерише поседовање методолошке културе под којом се подразумева његова способност и мотивисаност за коришћење научно-педагошких знања за анализу, процењивање, истраживање, осмишљавање и усавршавање педагошке праксе. За наставника је веома важно да схвати каква је повезаност педагошке теорије и праксе, каква је његова улога у педагошком процесу, како може објективно и реално да евалуира своју успешност и самостално осмишљава, иновира и усавршава педагошку праксу, користећи педагошка, теоријско-научна истраживања и остварења педагошке праксе. Наставник у квалитетној школи треба да буде максимално оспособљен да ради у тиму, да учи децу да живе заједно са другим културама, да буде партнер и да поседује смисао и вештину за комуникацију, да активно учествује

6. ЗАКЉУЧАК

Наставникова улога у квалитетној школи, је улога професионалца. Он, дакле, као професионалац, осим што зна свој посао, уме и да обави исти на најбољи начин. Да би наставник постао професионалац он мора стећи квалитетно образовање и да то образовање надограђује континуираним квалитетним стручним усавршавањем. Квалитетно стручно усавршавање наставника увећава радно-педагошке способности наставника, подстиче његове креативне потенцијале, стваралаштво и тежње ка даљем професионалном самоусавршавању. Обновљена, проширена, систематизована и новостечена знања, изграђене вештине и усавршене способности омогућују наставнику да са професионалном компетентношћу, сигурношћу, инвентивношћу, одговорношћу и креативношћу приступа програмирању, реализацији, праћењу и вредновању васпитно-образовних активности ученика.

Наставник у квалитетној школи поучава ученике, организује наставу која ће омогућити ученицима да стекну одређена знања, умења и вештине, прати рад и постигнуће ученика, ученицима даје повратне информације, води рачуна о узрасним карактеристикама ученика, индивидуалним могућностима, самоактуализацији ученика и др. Да би испунио обавезе према ученицима, наставник треба да буде мотивисан, да ради стручно, професионално, савесно, да води рачуна о интересовањима ученика и школе, да ученицима буде пример тачности, одговорности и пристојног понашања и да буде хумана личност.

Наставник, као уосталом и ученик, мора веровати у свој успех у васпитно-образовном раду. Само наставник који заиста верује у свој успех може и успети. У квалитетној школи наставник је најзначајнији чинилац успешности васпитнообразовног процеса ученика. Од њега се захтева да ради стручно, професионално, савесно, креативно, да буде пример марљивости и моралности својим ученицима и у средини у којој живи и ради, да се непрекидно усавршава у својој струци и да се стара о интересима ученика и школе. Његова улога у школи је улога стратега и водитеља укупног васпитнообразовног процеса, који остварује са ученицима, а тиме битно доприноси формирању њихове личности. Он је истовремено предавач, планер, програмер, дијагностичар, организатор, саветодавац, мотиватор, евалуатор, терапеут, иноватор, истраживач, креатор, стваралац, партнер и надасве васпитач и педагог у најширем значењу.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Brajša, P. (2001): *Reflektirajući nastavnik, Razredni starešina – uloga, rad i odgovornost*, Založništvo jutro, Ljubljana
- [2] Glaser V. (2003): *Nastavnik u kvalitetnoj školi*, Educa, Zagreb
- [3] Jensen, E. (2003): *Super-nastava*, Educa, Zagreb
- [4] Stevanović, M.(2004): *Škola po mjeri učenika*, Tonimir, Varaždinske Toplice
- [5] Квашчев, Р. (1989): *Способност, особине личности и успех ученика*, Завод за издавање уџбеника, Институт за педагогију филозофског факултета, Нови Сад
- [6] Јовановић, Б. (2004): *Школа и васпитање*, Јагодина, Учитељски факултет
- [7] Мандић, П, Радовановић, И., Мандић, Д. (2000): *Увод у општу и информатичку педагогију*, Учитељски факултет, Београд